

ՄԱՅՆԱԽՈՍԱԿԱՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ ԼԻԿԷՆԻ ՀՈՅԿՈՎՈՆ ՌԻՍԻՄԵՆ-
ՍԻՐՈՒԹԻՒՆԶ՝

Նրանք շուտ հնդկի գերմանագէտ
Արտ. Լ. Լիդենի Վոստէրուրգ՝ բա-
ւական ժամանակէ վեր մասնաւոր ուշա-
դրութիւն դարձուցած է նաեւ հայ լեզուին
Լիդենի Նրաւոց անսանձ եւ նմանելի իւր
հատուածը հրատարակուած Indogermani-
sche Forschungen թերթին մէջ (XVIII
485—509), գլխաւորաբար հայկական ստու-
գաբանութեան խնդիրներով կը զբաղէր։
Իսկ այժմ իւր Հայկական Ուսումնասէրու-
թեանց մէջ առջնելիս կը դնէ ստուգա-
բանական հետազոտութեանց երկարադոյն
շարք մը (88 թիւ), որ Հեղինակին արդէն
իսկ քաջածանօթ սրամտութեան քննչէն եւ
հասուն ու ապահով յօրինուածութեան
նոր շքեղ ապացոյց մը կը մատակարարեն։
Սեծապէս ուրախ եմ, որ այսչափ շատ
բանի մէջ իմ կարծեացս հետ համամիտ
է. նաեւ այլեւայլ դէպքերու մէջ ալ,
որ ինծի դէմ կը պայքարի, իւր պատ-
ճառաբանութեանց ամբողջովին կամ մա-
սամբ կրնամ հաւան ըլլալ։ Սակայն յա-
ճախ ալ, շնայելով իւր ընդդիմախօսու-
թեան, ստիպուած եմ իմ ապացոյցներուս
վրայ հաստատ մնալ. բայց այս մասին հոս
սեղը չէ խօսիլ։ Եւսն մասին թէ յունական
ստուգաբանութիւնը Լիդենի գործքէն ինչ
օգուտ կրնայ քաղել՝ օրինակ կը յիշիմ՝

1 Մասնախօսական՝ զոր թարգմանաբար յուսմ
կը բերեք, համառուօր լեզուագէտ եւ լեզուաբան
Պեկերսընի գրչէն է. հրատարակուած է թերթին Philolo-
gische Wochenschrift (5 Յունուար, 1907, թիւ 1)։

համոզիչ համեմատութիւնը հ.յ. արածէ՝
բային յն. ἔτραγον, τραγωία հետ (էջ 35)։
Հ.յ. Կէ կը յայտարարուի իբր գերմ.
kauenի ցեղին վերաբերող (էջ 68), որ յն.
μαστιχη բառին ստուգաբանութեան հաս-
տատութիւն մը կրնայ ըլլալ։ Եւ 21 հ.յ.
արգաւանք բառին նկատմամբ՝ որ իբր ան-
մեկնելի յառաջ կը բերուի Լիդենի, պէտք
եմ դիտել տալ, թէ ակնյայտին փոխ
առեալ բառ մըն է յունարէնէ, որ ցայժմ
անտես եղած էր. այսինքն յն. ἐργασία բառն
է, եւ յունարէն ἀργασία արտաբերութիւն
մը կ'ենթադրէ։ Ինչպէս յունարէն բառը
«վատակ, շահ» կը նշանակէ, այսպէս ալ
հայերէն արգաւանք բառը ի մէջ այլոց
«երկրի արդիւնք» կը նշանակէ եւ ար-
գաւանք ածական ածանցումը ուղղակի
«պողաբեր» կը նշանակէ։ Եւսն նշանակու-
թիւնն իսկ առիթ տուած է, որ բառս
հայերէն լեզուի գիտակցութեան մէջ
կապուեցաւ պարսիկ փոխառեալ բառերու
խմբի մը հետ՝ որոնց հիմնական նշանա-
կութիւնն էր «արժէք» (արգաւանք «արժէ-
քաւոր» եւն, որ յն. ἀλφάνωի հետ ազ-
գակից է.), արգաւանք՝ որ պարսիկ խմբին
կը վերաբերի, կը նշանակէ «պողաբեր».
արգոյ կը նշանակէ «արժէքաւոր» կամ
«ազդոյ». վերջին նշանակութիւնը անշուշտ
յունական ազդեցութիւն կրած է, եւ
օր արգոյ բառին մէջ յն. ἔργον ծածկուած
է՝ հայ սեռական վերջնադրութեամբ։
Օարգաւանք անշուշտ պարսիկ խմբին կը
վերաբերի։ Իսկ հայերէն է, բայց պարսիկ
եւ յոյն բառերու հետ կապակցուած, հ.յ.
արգաւանք։ Հայերէնաւծախօսօրէն շատ օգտա-
շատ է այս ամէն բառերուս որպէզրական-
ազդակցութեան քննութիւնը։

